

עם הצגת „ליזיסטראטה“ ב„הבימה“

תמונה מ„ליזיסטראטה“

(נכנס פקיד־העם ועמו ארבעה שוטרים)

פקיד: המושחתות הללו! איזו מהומת־תופים הקימו!
איזו יללה הרימו על כל גג לכבוד אדוניס!
כמו אותה שעה באסיפת־העם שבה הקשבתי
לדברו — המקרטע, כרגיל — של השוטה הזה,
דמוסטראטוס, על החיילות שיש לשלוח לסיציליה
או כסלות דומה —
ופתע מגיחה אשתו
חגה, נעה ומיבבת
„אוי, אוי, אִי־האדוניס!“ —

דמוסטראטוס עומד על כך
שנגייס את אחרון אנשי זאקינטוס העומדים
וְזו אשתו ניצבת על הגג,
שתויה כמו ינשוף ומצווחת
„בכו, בכו לשם אדוניס!“
היא צווחה
ובן־בקר זה, דמוסטראטוס,
געה, געה, עד שלבסוף, במהומה
געו כולם עמו.
הנה פריה של סובלנות זו שאנחנו מגלים
כלפי הפקרותן של הנשים.

קוראגוס ג': עוד לא שמעת גם חצי מעללן. הן לגלגו עלינו!
העליבו! העירו כדים של מים
וכמעט טיבעו אותנו! עדיין טובים אנחנו,
קבל־כל־העולם, כתינוקות שלא אולפו בנימוסים.

פקיד: וחי־פוסידון, אל־הים, אנחנו ראויים לכך!
במי לתלות את האשמה אם הנשים שלנו
משתמשות מתוך ידינו? אנחנו מפנקים אותן.

פוחחים להן דרכי בזבזו והפקרות. הנה הולך הבעל
אל חנותו של הצורף. „ראה“, יאמר,
„האם תזכור, צורף“, יאמר, „את הרביד שהוא
אשר התקנת לאשתי? אתמול הלכה הפעוטה לרקוד
והקרט נסדק. אני מפליג היום לסאלאמיס
ולא אוכל להיפנות. הלא תוכל לסור הערב אל ביתי
ולתקן את הסדוק אצלה“.

ויש אחר

הולך אל הרצען — גם זה פועל חזק וטוב
שמרצעו יוצא מתוך שקו. „הנה“, אומר האיש,
„סנדל אחד מסנדלי אשתי לוחץ
את בהונה הקט. הלא תוכל לקפוץ בצהריים
ולחלץ אותה מלחצה?“

מה תצפו, אפוא?

הנה אני, למשל, סקיד־העם אני
ובין כל חובותי צריך אני לתת שכר למלחים.
היכן הכסף? שם, למעלה, באקרופוליס!
ובנות־הזנוגים טורקות בפני את הדלת!
למה אנחנו מחכים?

שמע־נא, שוטר,

הפסק לרחרח אחר בית־מרזח ולך הבא
כמה מוטות ברזל. אנחנו ננפץ את שערן! אתם פרצוהו שם
אני אפרוץ לי כאן...

(תרגום: ג. אלוני, ע"פ העיבוד של דאדלי פייטס)

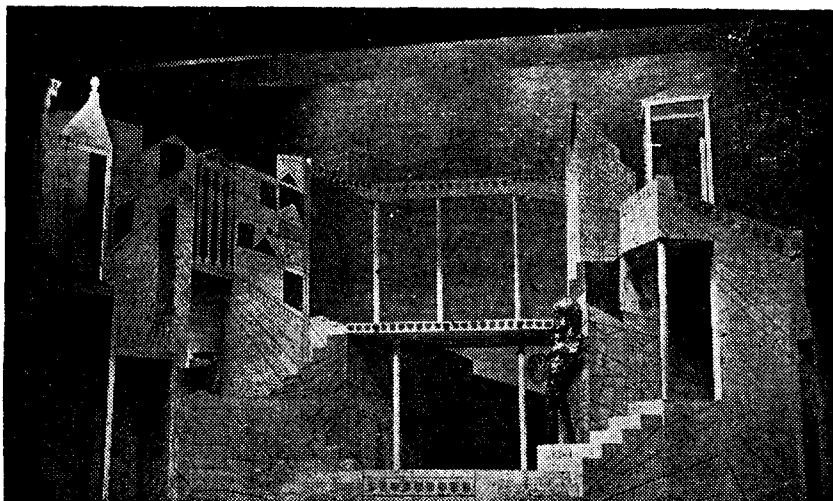
מתוך ראיון עם מינוס ולונאקיס

...דרכי בבימוי המחזה — גם עצם רצוני לביים את „ליזיסטראטה“ בכלל — נובעים
מכך שראיתי לפני בעליל מה משמעותו של מחזה זה באמת ואיך צריך למסור
את המשמעות הזאת לקהל בן־זמננו. ראייה זו היא פועל־יוצא משנים של לימוד
והוראה בתחום התיאטרון בכלל, ובתחום התיאטרון היווני הקלאסי בפרט.
...וכאן אנו מגיעים אל דאדלי פייטס. נדמה לי שאילו היו התרגום שלו וההצגה
שלנו הותרים כל הזמן באותה מגמה כי אז היתה הצלחתנו גדולה הרבה יותר. האמת
היא שלא כך היה הדבר. ה„ראיה“ שלו אמריקאית הרבה מפני צרפני. בלי הרף הוא
מותח קו של קבלה בין המלחמה הפלופונזית של אריסטופאנס למלחמת־האזרחים
האמריקאית. האתונאים שלו מדברים יאנקית, הספרטאים שלו ממשכים בדיבורם

כאנשי־הדרום של ארה״ב. השורות המצחיקות של הנשים הן אצלו מצחיקות באמת, אך על פי המסורת של מסיבות־קוקטייל. דבר נהדר, אולי, אבל מהרס את האווירה היחומה, טבולת־השמש שבה יכול מחזה זה להיות באמת — ולהשאיר רושם בלתי־נשכח. אף־על־פי שהוא מקפיד מאד על הנאמנות לאריסטופאנס, תמונה־תמונה, פסוק־פסוק, שורה־שורה, לפעמים אפילו מלה־מלה, הרי לפעמים הוא סוטה ממנו בנקודות שלדעתי הן עיקר־שבעיקר למחזה.

חובה עלי להזכיר גם שהמחזות היוונים העתיקים הגיעו לידינו במצב נורא והבלשנים נחלקים בדעותיהם לא רק בדבר פירושה של כל מלה אלא לפרקים גם על טיבה של כל מלה, ועל הכל — בשאלה מי אומר מה. כאן שוב לעתים קרובות למדי גירסתי שונה שינוי גמור מזו של ד. פייטס. את כל מבנהו של המחזה הוא תופס בדרך שונה משלי. אצלו העלילה מתרחשת בארבעה מקומות שונים באתונה, ואילו אני מעמיד רק מערכת אחת של תפאורות. הוא משמיט שורות שהן הכרחיות בעיני, מכניס נפשות שבעיני הן מיותרות, וכו' וכו'.

...ההצגות בלונדון ובאקספורד הצליחו בה־במידה שהיו עוזרי שותפים אתי בראיה הזאת. המוזיקה היתה שירי־עם יוונים חדשים שאני עצמי בחרתי. התפאורות והמלבוסים — הצד הקשה מכל — היו רוויים אותה ראיה מהוללת, משום שהצייר המזהיר ג'ורג'יאדיס לא די שהוא עצמו יווני אלא שהוא גם ידיד קרוב מזה שנים. מדברים היינו אותה לשון בפועל־ממש. אשר לשחקנים, כאן זכינו למידות שונות של הצלחה וכשלו. „אשה־בשרים של לזרקה, ארציותו ועוזו של מיוזיקל אמריקאי בתוספת שנינות חכמנית וסיגנון נוסח־קבוקי, וכל זה שקוי שמשה של יוון“, כפי שתיאר פיטר ברוק, כמדומה, את המתפון — היה זה מזג יוצא־דופן יותר מדי בשביל שחקנים אנגלים, ועל הכל — יס־תיכוני יותר מדי.

ג'ורג'יאדיס: תפאורה להצגת „ליזיסטראטה“ ב„הבימה“